

Designing Web Navigation

พรพรรณ ปานทิพย์อำพร
ปณิธิ นามประเสริฐ

ในชีวิตจริงเราจะไม่สามารถไปไหนได้โดยเมื่อปราศจากแผนที่ และการนำทาง เวกเช่นเดียวกับเมื่อคุณได้ก้าวมาสู่โลกของอินเทอร์เน็ต หัวใจของระบบนาวิกศาสตร์คือ การเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวก เพราะไม่ว่าเนื้อหาเว็บไซต์จะดีเพียงใดก็ไม่มีประโยชน์ถ้าผู้ใช้ไม่สามารถเข้าถึงได้ซึ่งอาจประกอบด้วยองค์

ประกอบหลายๆอย่าง เช่น เนวิกชั่นบาร์ หรือ Pop-up menu ซึ่งมักปรากฏให้เห็นเมื่อคุณก้าวเข้าสู่หน้าแรกของเว็บเพจ และอาจอยู่ในหน้าเฉพาะที่มีรูปแบบเป็นระบบสารบัญ ดัดชนี Site map ฯลฯ ก็จะช่วยให้คุณสะดวกสบายและง่ายต่อการค้นหาข้อมูลต่างๆ

ในการสร้างระบบเนวิกชั่น ต้องทราบลักษณะพื้นฐานของระบบเนวิกชั่นของเว็บเบราว์เซอร์แล้วเป็นอย่างดี เพื่อที่จะได้หลีกเลี่ยงการออกแบบที่จะไปลบล้างหรือทำเว็บไซต์ให้สับสน

ระบบเนวิกชั่นพื้นฐานที่พบได้ทั่วไป

1. Open URL - ช่องว่างสำหรับให้ผู้ใช้กรอกที่อยู่ของเว็บไซต์ที่ต้องการเพื่อเข้าไปยังเว็บไซต์นั้น
2. Back - ไปยังหน้าที่เคยดูมาก่อนหน้า
3. Forward - ไปยังหน้าที่เคยดูมาถัดจากนี้
4. History - ไปยังรายชื่อเว็บที่เคยเข้าไปย้อนหลังตามระยะเวลาที่กำหนดไว้
5. Bookmark - ทำให้เบราว์เซอร์จดจำเว็บเพจช่วยให้ผู้ใช้กลับมาใช้ได้ง่ายขึ้น
6. Status bar - แสดงสถานะและรายละเอียดเว็บไซต์ที่กำลังเข้าชม

ระบบเนวิเกชันแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. ระบบเนวิเกชันแบบลำดับชั้น (Hierarchical)

ระบบเนวิเกชันแบบลำดับชั้น เป็นแบบพื้นฐานที่พบได้ทั่วไปและนิยมใช้กันอย่างไม่รู้ตัว เพราะการที่เรามีโฮมเพจ 1 หน้า และมีลิงค์ไปหน้าอื่นๆภายในเว็บไซต์ก็ถือเป็นระบบเนวิเกชันแบบลำดับชั้น แต่มีข้อจำกัดคือสามารถเคลื่อนที่ได้เฉพาะแนวตั้งเท่านั้น

2. ระบบเนวิเกชันแบบโกลบอล (Global)

ระบบเนวิเกชันแบบโกลบอลหรือแบบตลอดทั่วเว็บไซต์ เป็นระบบที่ช่วยเสริมระบบเนวิเกชันแบบลำดับชั้น ทำให้สามารถเคลื่อนที่ได้ทั้งแนวตั้งและแนวนอน

3. ระบบเนวิเกชันแบบโลคอล (Local)

สำหรับเว็บที่มีความซับซ้อน นอกจากระบบเนวิเกชันแบบโกลบอลแล้วยังต้องใช้ระบบเนวิเกชันแบบโลคอลเข้ามาช่วยเพื่อให้เกิดลักษณะเฉพาะตัว เช่นหัวข้อย่อยของเนื้อหาที่อยู่ภายในส่วนหลักๆ ของเว็บไซต์ เพื่อเพิ่มความสะดวกและสื่อความหมายให้ชัดเจนขึ้น

4. ระบบเนวิเกชันเฉพาะที่ (Ad Hoc)

ระบบเนวิเกชันเฉพาะที่ตามความจำเป็นของเนื้อหาซึ่งก็คือลิงค์ของคำหรือข้อความที่น่าสนใจซึ่งฝังอยู่ในประโยค (Embedded link) ที่เชื่อมโยงไปยังรายละเอียดเกี่ยวกับคำนั้นๆเพิ่มเติม จากการศึกษาพบว่าตำแหน่งของเนวิเกชันบาร์ที่สะดวกแก่การใช้งานของผู้ใช้คือด้านบนสุดหรือล่างสุดของเว็บไม่ใช่ด้านขวามืออย่างที่หลายคนเข้าใจ โดยด้านบนสุดนั้น ผู้ใช้จะต้องเห็นได้ทันทีโดยไม่ต้องเลื่อนภาพ ในขณะที่ด้านล่างสุดจะเห็นได้ก็ต่อเมื่อผู้ใช้อ่านจบแล้วเท่านั้น ซึ่งจะเพิ่มความสะดวกถ้าหน้านั้นยาวมากเพื่อผู้อ่านจะได้ไม่ต้องย้อนกลับมายังต้นหน้าอีก

ระบบเนวิเกชันหลัก (Main Navigation Elements)

เป็นระบบที่พบได้มากที่สุด โดยจะอยู่หน้าเดียวกับเนื้อหา ไม่ใช่เนวิเกชันหน้าแรก ช่วยให้ผู้ใช้ผ่านหน้าแรกเข้าไปไม่ต้องกลับมาเริ่มต้นใหม่ที่หน้าแรกเพื่อเข้าเนื้อหาในส่วนอื่นๆ ระบบเนวิเกชันหลักทั้งส่วน

โกลบอลและโลคอล จะช่วยให้การย้ายไปสู่ส่วนต่างๆของเว็บมีความคล่องตัว มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่

1. เนวิเกชันบาร์ (Navigation Bar)

ใช้ได้ทั้งแบบลำดับชั้น แบบโกลบอล และแบบโลคอล โดยทั่วไปจะประกอบด้วยกลุ่มของลิงค์ต่างๆหน้าเว็บ โดยจะเป็นตัวหนังสือหรือกราฟฟิคก็ได้

2. เนวิเกชันระบบเฟรม (Frame-Based)

เป็นระบบที่เข้าถึงได้ง่ายและมีความสม่ำเสมออีกระบบหนึ่ง โดยคุณสมบัติของเฟรมจะช่วยให้สามารถแสดงเว็บเพจได้หลายๆหน้าในหน้าต่างเว็บเบราว์เซอร์เดียวกัน แต่ยังเป็นอิสระต่อกัน การลิงค์จากเฟรมที่เป็นเนวิเกชันบาร์จะสามารถควบคุมการแสดงผลของข้อมูลในอีกเฟรมหนึ่งได้ ดังนั้นส่วนของ เนวิเกชันบาร์จะปรากฏอยู่เสมอ ข้อเสียคือเนวิเกชันบาร์จะครองพื้นที่หน้าจอตลอดเวลาไม่ว่าจะเลื่อนหน้าจอไปทางไหนก็ตาม จึงควรใช้เฟรมที่มีขนาดเล็ก และบางครั้งยังปรากฏปัญหาในการบันทึกประวัติ (History) ไม่ถูกต้อง จึงทำให้ปัจจุบันรูปแบบเนวิเกชันเฟรมไม่เป็นที่นิยมนัก

3. Pull-Down Menu

เป็นส่วนประกอบหนึ่งของฟอร์ม แต่สามารถนำมาใช้เป็นระบบเนวิเกชันได้ คุณสมบัติที่โดดเด่นคือ มีรายการให้เลือกมากขณะที่มีการใช้พื้นที่น้อยมาก ทำให้เหมาะสำหรับนำไปใช้กับข้อมูลประเภทเดียวที่มีปริมาณมาก เช่นรายชื่อประเทศ จังหวัด เป็นต้น ไม่เหมาะที่จะใช้กับข้อมูลจำนวนน้อย และไม่ควรมีระบบเนวิเกชันหลายๆแห่งในหน้าเดียวกัน

4. Pop-Up Menu

จะมีลักษณะคล้าย Pull-Down Menu แต่รายการย่อยจะปรากฏเมื่อนำเมาส์ไปไว้เหนือตำแหน่งของรายการเมนูหลัก ระบบนี้จะช่วยให้เว็บมีระเบียบ และประหยัดพื้นที่แสดงรายการย่อยของเมนูได้

5. Image Map

เป็นการใช้ภาพกราฟิก เป็นลิงค์ในแบบ Image Map ปัจจุบันได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ โดยจะกำหนดให้บางส่วนของภาพกราฟิก สามารถลิงค์ไปยังส่วนต่างๆตามต้องการได้

6. Search Box

ระบบค้นหาข้อมูลภายในเว็บไซต์ เป็นประโยชน์ต่อเว็บที่มีรูปแบบข้อมูลมากๆ ช่วยให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว

องค์ประกอบเนวิเกชันเสริม

ระบบเนวิเกชันเสริม (Supplement Navigation Element) หรืออาจจะเรียกอีกอย่างว่า Remote Navigation เป็นระบบที่ช่วยเพิ่มแนวทางการท่องเว็บของผู้ใช้ และยังช่วยให้ผู้เยี่ยมชมเห็นภาพรวมของเว็บไซต์ได้ดียิ่งขึ้น แต่ไม่สามารถใช้แทนระบบเนวิเกชันหลักได้ เพราะผู้ใช้จะเลือกระบบนี้ก็ต่อเมื่อระบบเนวิเกชันหลักไม่สามารถสนองต่อความต้องการได้ ตัวอย่างของเนวิเกชันเสริม ได้แก่ ระบบสารบัญ (Table of Contents) ระบบดัชนี (Index System) แผนที่เว็บไซต์ (Site Map) ไกด์ทัวร์ (Guided Tour) เป็นต้น

คุณสมบัติ 10 ประการของระบบเนวิเกชัน

1. เข้าใจง่าย
2. มีความสม่ำเสมอ
3. มีการตอบสนองต่อผู้ใช้
4. มีความพร้อมและเหมาะสมแก่การใช้งาน
5. นำเสนอหลายทางเลือก
6. มีขั้นตอนและประหยัดเวลา
7. มีรูปแบบที่สื่อความหมายได้ง่าย
8. มีคำอธิบายที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย
9. เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของเว็บไซต์
10. สนับสนุนกลุ่มเป้าหมายและพฤติกรรมของผู้ใช้

จากเนื้อหาทั้งหมดที่ผ่านมา คุณจะพบว่าระบบเนวิเกชันต่างๆ ไม่มีหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้แบบเจาะจง เพราะเนวิเกชันแต่ละอันเหมาะกับรูปแบบเว็บไซต์ที่ไม่เหมือนกัน และมีเป้าหมายในการใช้ที่ต่างกัน จึงต้องอาศัยการวางแผนและคาดการณ์ถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการออกแบบเว็บได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก http://www2.se-ed.net/ialearn/WBI_Design.pdf
2. ธวัชชัย ศรีสุเทพ. คัมภีร์ Web Design. กรุงเทพฯ: โปรวิชั่น, 2544 หน้า 91
3. พัฒนาโครงสร้างเว็บไซต์ (Site Structure). [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก http://www.st.ac.th/intel/pt_training/websitedesign.ppt